

A kötet a következőkben emlékezéseket közöl: GRÉTSY LÁSZLÓ meleg sorai Török Gáborral való sok évtizedes szoros baráti, családi, szakmai kapcsolatáról szólnak, megismerjük írásából a kivételes műveltségű, művészettörténeti tájékozottságú, zenekedvelő és -értő Török Gábort. VEKERDI ZSUZSA mint a Magyar Fonetikai, Foniátriai, Logopédiai Társaság aktív tagját mutatja be Török Gábort. HELTAI BÁLINT, VITÁNYI BORBÁLA, KOLTAI TIBOR, volt tanítványai méltatják Török Gábor előadásainak és szemináriumainak kivételes léghőjét, gazdag tartalmát. A megemlékezéseket NAGY L. JÁNOS „Török Gábor nélkül” címmel közölte, József Attila-idézetekből kiinduló ihletett sorai zárják.

A Dokumentumok című részben Török Gábor szakdolgozat-bírázataiból olvashatunk válogatást, majd BODNÁR GYÖRGY opponensi véleménye következik kandidátusi értekezéséről és PÉTER LÁSZLÓNAK a Délmagyarországban 1976-ban közölt recenziója a szerzőnek „József Attila-kommentárok” című kötetéről. Ugyancsak a Délmagyarországban jelent meg az 1994-es születésnap interjú: az írás önmagával szemben is kíméletlenül őszinte emberként állítja elének Török Gábort.

A kötetet Török Gábor tudományos publikációinak válogatott bibliográfiája zárja.

Török Gábort a nyelvész társadalom életében is nagyra becsülte. Az „autonóm ember” azonban önálló véleményalkotása és vélemény-nyilvánításai miatt sokszor került összeütközésbe a szegedi főiskola felsőbb vezetőivel. 1977-ben rokkantnyugdíjas lett. Kandidátusi (1985) és akadémiai doktori fokozatát (1992) már rokkantnyugdíjasként szerezte meg. 1989-ben a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanácsa rehabilitálta, és felterjesztette a Művelődési Minisztériumhoz a főiskolai tanári cím odaítélésére, s ezt meg is kapta.

Miként az 1989-es rehabilitáció, az itt bemutatott kötet sem csupán megemlékezés egy kimagasló életműről, hanem – BÉKÉSI IMRE szavaival – erkölcsi elégtétel is.

V. RAISZ RÓZSA

T Á R S A S Á G I Ü G Y E K

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 107. közgyűlése

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2011. december 14-én az ELTE BTK Múzeum körúti tanácstermében tartotta meg 107. közgyűlését.

1. Kiss Jenő elnök üdvözölte a megjelenteket, és felkérte Prószéky Gábor egyetemi tanárt, tartsa meg előadását, melynek címe: „A nyelvtechnológia és a magyar nyelvtudomány”.¹

2. Az előadás elhangzása után Juhász Dezső főtítkárral terjesztette elő jelentését a Társaság 2011. évi működéséről:

Tisztelt Közgyűlés! A Magyar Nyelvtudományi Társaság 107. évének munkájáról a következőkben számolhatok be.

¹ L. jelen számunk első tanulmányát.

1. Az idén már tartottunk két közgyűlést. A március 18-i közgyűlés első napirendi pontja a Társaság *közhasznú* szervezetté válása volt. Ahogy elnökünk kifejtette, a Társaság már megalakulásakor *közérdekű* egyesületnek deklarálta magát, és több mint egy évszázados története során ennek szellemében tevékenykedett. A szóban forgó, a címlünkben is kifejezésre juttatott módosítást a társaságok életét szabályozó törvényi keretek megváltozása tette szükségessé. Ennek elmulasztása esetén például Társaságunk elvesztette volna az akadémiai támogatását. – A márciusi közgyűlésünk másik napirendi pontja a társasági alapszabály módosítása volt. Ennek háttérében részben a közhasznúsággal összefüggő szövegrészek harmonizálása, másrészt a korszerűbb, 21. századi működést elősegítő tételek beiktatása és az elavultak törlése állt. – A közgyűlés mindkét előterjesztést minősített többséggel: ellenszavazat nélkül, egy tartózkodás mellett elfogadta.

A következő rendkívüli közgyűlést május 24-én tartottuk. Ennek csak egy napirendi pontja volt: a Fővárosi Bíróság a megújított alapszabályunkban egy pontot illetően hiánypótlást rendelt el, ezt kellett rendeznünk. A megjelentek az alapszabály módosítását egyhangúlag jóváhagyták.

2. Az idén is három választmányi ülésünk volt: egy tavasszal, kettő ősszel.

a) A tavaszi ülésünket március 8-án tartottuk. Fő napirendi pontjaink a következők voltak: Először megemlékeztünk a januárban elhunyt tiszteletbeli elnökünkről, Benkő Lorándról, aki több mint harminc éven át volt a Társaság elnöke. A megemlékezés után a választmány döntött a Magyar Nyelv felelős szerkesztői posztjának betöltéséről. Kiss Jenő elnök, a folyóirat szerkesztőbizottságának véleményét is ismertetve Juhász Dezső szerkesztőt javasolta felelős szerkesztőnek. A javaslatot a választmány egyhangúlag elfogadta. A következő napirendi pont egy Benkő Loránd-émlékkonferencia megrendezésének javaslata volt. Kiss Jenő elnök előterjesztését, mely szerint a helyszín és a társrendező a Magyar Tudományos Akadémia legyen, a felkérendő előadókat pedig egy öttagú bizottság válassza ki, a választmány jóváhagyta. (A november 28-án megtartott emlékülésről később még beszámolok.) Ezen az ülésen adott tájékoztatást elnökünk a Benkő-hagyaték sorsáról.

A következőkben a már említett közhasznúsági procedura előkészítésére és megindítására került sor. A főtítkár a jogi helyzet megváltozásának és a közhasznúsági feltételeknek az ismertetése után felhatalmazást kért a választmánytól arra, hogy a szükséges dokumentumok kitöltésére és az alapszabály szövegének megújítására egy kisebb munkacsoport jöjjön létre elnökünk vezetésével, a főtítkár, a titkár és a szervezőtitkár közreműködésével. Az előterjesztést a választmány egyhangú szavazással támogatta.

A tagfelvételtől titkárunk, Farkas Tamás előterjesztése alapján döntött a választmány, továbbá meghallgatta a kiadványokról szóló tájékoztatót.

b) Az első őszi választmányi ülésünket október 11-én tartottuk. Ennek főbb napirendi pontjai az emlékérmekre és a megemlékezésekre javaslatot tevő bizottságok kiküldése, a tagfelvétel, valamint a kiadványügyek voltak. A bizottságok megalakítása után, a kiadványokra térve Farkas Tamás titkár számolt be arról, hogy megjelent a Magyar Nyelv második füzet, az Anyanyelv-pedagógia harmadik száma; szerkesztés alatt van a Névtani Értesítő idei számának anyaga. Antalné Szabó Ágnes, a Magyar tanári tagozat elnöke beszámolt a II. Vályi András anyanyelv-pedagógiai konferencia és a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny előkészületeiről. Szólt arról is, hogy jövőre lesz 15 éves a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny, amelyen minden évben 6 ország magyar anyanyelvű diákjai vesznek részt. A versenyt támogató pályázati források a gazdasági válság

miatt nagyon beszűkültek, de a sikeres sorozatot nem szeretnék megszakítani. (A Simonyi helyesírási verseny tárgyévi döntője május 28-án, a Vályi András anyanyelv-pedagógiai konferencia december 3-án nagy sikerrel le is zajlott.) Ördög Ferenc, a Pais-díjra javaslatot tevő bizottság elnöke arról számolt be, hogy a Zala megyei közgyűlés Pais Dezső születésének 125. és a Pais-díj alapításának 25. évfordulója alkalmából támogatja a Pais-megemlékezést és tudományos emlékülés megtartását. A rendezvény időpontja 2011. november 11-e, helyszíne Zalaegerszeg. (Az időközben megtartott emlékülésen Kiss Jenő és Pusztai Ferenc tartott előadást; társaságunkat rajtuk kívül még Juhász Dezső és Farkas Tamás képviselte.)

c) Az idei harmadik választmányi ülésünk, amelyet november 29-én tartottunk, hagyományosan a közgyűlés előkészítésének jegyében zajlott. A közgyűlés helyszínéről, az elhangzó előadás címéről elnökünk tájékoztatta a megjelenteket. A decemberi választmányi ülésünkön elfogadtuk az emlékérmek és emléklapok odaítélésére kiküldött bizottságok javaslatait. A Zsirai- és Fokos-díj kivételével minden kitüntetést kiadunk. A Pais-díj sorsáról a Zala megyei közgyűlés fog döntést hozni. A kitüntetetteket elnökünk köszönti majd. – Az újabb kiadványokról a főtktár számolt be. Megjelent a Magyar Nyelv harmadik száma, készül az Anyanyelv-pedagógia, a Névtani Értesítő és a Magyar Nyelv következő füzet. – Tagfelvétellel ez alkalommal is sor került.

3. A tavaszi és őszi felolvasó üléseink száma Budapesten összesen 20 volt. Ez rekordnak számít a Társaság történetében (tavaly 19-et tartottunk). Kilencet a Magyar Nyelvi Szakosztály rendezett, ötöt az Általános Nyelvészeti Szakosztály, ebből egyet az Idegen Nyelvi Szakosztállyal közösen. Ezekon kívül négyet az Idegen Nyelvi szakosztály, ebből egyet az Általános Nyelvészettel közösen, kettőt pedig a Finnugor Szakosztály. Az előadók időrendben a következők voltak: Ritoók Zsigmond, Imrényi András, N. Fodor János, Kövecses Zoltán, Péter Mihály, Szili Katalin, Hattyár Helga, Bańcerowski Janusz, Siptár Péter, Csepregi Márta, Gósy Mária, Tverdota György, Simon Gábor, Pléh Csaba, Kabán Annamária, Keszler Borbála, Jeremiás Éva, Gécseg Zsuzsanna, Károly Krisztina, Szij Enikő.

Tavaszi szakmai programunkat színesítette két kerekasztal-beszélgetés is. Május 2-án a romániai magyar nyelvöldrajzi kutatások helyzete, május 17-én a diskurzusjelölők problematikája állt az eszmecsere középpontjában. Az első kerekasztal résztvevői Péntek János, Murádin László, Kiss Jenő és Juhász Dezső, a másodiké Dér Csilla, Gyuris Beáta, Németh T. Enikő, Schirm Anita és Tátrai Szilárd voltak. Mindkét kerekasztalt a Magyar Nyelvi Szakosztály rendezte.

Az idei felolvasó üléseken köszöntöttük a hetvenéves Bańcerowski Januszt, Büky Lászlót, Keresztes Lászlót, a nyolcvanéves Éder Zoltánt, Szépe Györgyöt, Kiefer Ferencet és a kilencvenéves Bencédy Józsefet. Jó egészséget, további munkakedvet kívánunk minden jubiláló tagtársunknak!

4. Vidéki csoportjainktól változó terjedelmű és változatos tartalmú jelentéseket kaptam felolvasó ülésekről, tanácskozásokról, ünnepi rendezvényekről stb.

A debreceni csoport az idén hat előadást tartott. Az előadók időrendben: Kovács Éva, Boda István Károly és Porkoláb Judit, Burghardt Beatrix, Oszlánszki Éva, illetve P. Lakatos Ilona, T. Károlyi Margit, Iglai Edit (szerzőhármasként), továbbá Szőke Melinda.

A Társaság szegedi csoportjának társrendezésében megemlékezéssel egybekötött könyvbemutató volt június 2-án a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógus-

képző Karának tanácstermében, ahol a Török Gábor emlékére összeállított kötetet (Egy autonóm ember. Szerk. Nagy L. János. Szeged, 2011), illetőleg a 15 éve elhunyt tagtársunk munkásságát, emberi, tanári egyéniségét méltatta a szegedi csoportunk elnöke, Nagy L. János, valamint Békési Imre egyetemi tanár. Nagy L. János képviselte előadással a Nyelvtudományi Társaságot és a Szegedi Tudományegyetemet egy másik tanácskozáson is, amelyet az Erdélyi Múzeum-egyesület rendezett november 26–27-én a Kárpát-medencei magyar tudományosság ünnepén.

Az egri Eszterházy Károly Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszéke, valamint a Társaság Heves megyei csoportja november 23-án anyanyelv-pedagógiai tanácskozást tartott, amelynek központi témája a szöveg és a szövegértés volt. Ezen a következő kollégák tartottak előadást: Szentesi Zsolt, Balásné Szalai Edit, Eöry Vilma, Kalcsó Gyula.

A szombathelyi csoport egy előadást és két konferenciát szervezett a Nyugat-magyarországi Egyetemmel, valamint a VEAB Magyar Nyelvtudományi és Uralisztikai Munkabizottságával közösen, illetőleg közreműködött néhány más nyugat-magyarországi nyelvészeti rendezvényen is. A tudománynapi konferencia előadója Hajba Renáta, a két uralisztikai tanácskozás szervezője Pusztai János volt.

A Társaság nyíregyházi csoportja a Nyíregyházi Főiskola Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetével karöltve november 17-én szintén konferenciát szervezett a magyar tudomány napja alkalmából. A rendezvényen a következő tagtársaink tartottak előadást: P. Lakatos Ilona, T. Károlyi Margit, Iglai Edit, P. Csige Katalin, Minya Károly, Pethő József, Mizser Lajos, Bényei Ágnes, Sebestyén Zsolt, Szopos András.

A speciális névtani találkozók közé sorolhatjuk a június 9–11-én immár hatodik alkalommal megtartott helynévtörténeti szemináriumot is, amelyet a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, illetőleg a Társaság debreceni csoportja szokott megszervezni. A helyszín az Egyetem síkfőkúti alkotóháza volt. Az előadásokat a hagyományoknak megfelelően a Helynévtörténeti tanulmányok soron következő kötete tartalmazza majd.

5. Saját kiadványaink között első helyen szoktunk szólni a Társaság folyóiratáról, a Magyar Nyelvről. A lap a szűkös pályázati lehetőségek és korlátozott mértékű akadémiai támogatás mellett változatlan terjedelemben jelenik meg. A negyedik szám munkálatai most folynak. Bízunk abban, hogy a hagyományos papírkidás mellett az internetes megjelenés egyre szélesebb olvasókör számára teszi hozzáférhetővé a folyóiratot. Az Arcanum Kiadó jóvoltából elkészült a Magyar Nyelv teljes anyagát tartalmazó DVD. Azt tervezzük, hogy ennek tartalma a tagdíjat befizető tagtársaink számára ingyen hozzáférhető lesz a folyóirat, illetve a Társaság honlapján keresztül.

A Névtani Értesítő a 33. számát készül megjelentetni, az Anyanyelv-pedagógia internetes folyóirat a negyedik évfolyamába lépett, megjelenése folyamatos. Mindkét kiadvány a súlyosbodó pénzügyi feltételek ellenére változatos tartalommal, magas színvonalon képviseli a szakterületét.

A nehéz anyagi helyzet, a gazdasági válság a könyvkiadásunkra is komoly terhet ró. Már évtizedek óta csak olyan kiadványok megjelentetését vállaljuk, amelyeknek a nyomdaköltségét a szerkesztő már valahonnan – főleg pályázati keretből – előteremtette. Így jelenhetett meg az idén januárban A romániai magyar nyelvjárások atlaszának utolsó, XI. kötete Murádin László gyűjtéséből, Juhász Dezső szerkesztésében, továbbá az év végén a régi magyar nyelvkönyvek magyar fordításait közlő sorozat új kötete, Tótfalusi Kis

Miklós könyve: Számvetés a helyesírásról (Ratiocinatio de orthographia) Fekete Csaba fordításában, C. Vladár Zsuzsa gondozásában az MNyTK. 236. számaként. – A kiadványok kapcsán említtem meg, hogy Társaságunk könyvadományokkal szokta támogatni a határon túli hungarológiai műhelyeket és kutatókat, valamint néhány egyetem és intézmény nyelvészeti könyvtárát. Örömmel járunk hozzá könyv- és folyóirat-adományokkal az anyanyelvi versenyek díjazásához is (pl. helyesírási vagy szónokverseny).

6. Mind a pályázatok lebonyolításában, mind pedig a Társaság pénzügyi és adminisztrációs ügyeinek vitelében nélkülözhetetlen szerepet játszik Bakonyiné Tóth Gabriella szervezőtitkárunk, akinek a nehéz anyagi és pályázati feltételek közepette is helyt kell állnia. Köszönjük odaadó munkáját.

7. Néhány szó a tagfelvételről. Tavaszi és őszi választmányi ülésünkön 13 új tagot vettünk fel. Ez valamivel több, mint a tavalyi szám, de minden tagtársamat arra kérem, hogy buzdítsa a fiatalokat, egyetemi hallgatókat, doktoranduszokat, illetve a tanár kollégákat vagy könyvtárosokat, akik szívügyüknek tekintik a magyar nyelv sorsát, hogy jelentkezzenek Társaságunk soraiba.

8. Elhunyt tagtársaink közül név szerint is megemlítem Benkő Loránd tiszteletbeli elnökünket és Deme László professzor urat, akik kilencvenedik évükben távoztak az élők sorából. Munkásságuknak, életművüknek sokat köszönhet a magyar nyelvtudomány. Mindkettőjük tiszteletére emlékülést rendeztek az egykori tanítványok, kollégák. A Benkő-emlékülés november 28-án volt az Akadémián, a következő előadókkal: T. Szabó Csilla, Hoffmann István, Juhász Dezső, Korompay Klára, Gerstner Károly, Tolcsvai Nagy Gábor, Haader Lea, Pusztai Ferenc, Szathmári István, Hajdú Mihály, Kiss Jenő. A Deme Lászlóra emlékező ülés résztvevői Szathmári István, Kovács Dániel, Bencédy József, Kiss Jenő, Jakab István, Békési Imre, Némethné Balázs Katalin, Wacha Imre, Kerekes Barnabás, Maróti István, Terjéki Tamás voltak. – Társaságunk külső tagja volt Ralf-Peter Ritter berlini nyelvészprofesszor, aki 73 évesen hunyt el. Elhunyt kollégáink, tagtársaink emlékét tisztelettel és kegyelettel megőrizzük. Nyugodjanak békében!

9. Ez alkalommal is szeretném felhívni a figyelmet társasági honlapunkra (www.mnyt.hu), ahol igyekszünk mindig friss információkkal szolgálni. Működik a honlapja folyóiratainknak és togozatainknak is.

Beszámolóm végén kívánok minden tagtársunknak kellemes ünnepeket, azt követően pedig jó munkát, sok sikert és örömeinkben gazdag új esztendő! Kérem jelentésem elfogadását.

3. A közgyűlés a főtitkári jelentést egyhangúlag elfogadta. Ezután A. Molnár Ferenc ismertette a számvizsgáló bizottság jelentését. A bizottság ellenőrizte a Társaság iratait, és azokat rendben találta. A közgyűlés a jelentést egyhangúlag elfogadta. Ezután Gerstner Károly olvasta fel a pénztárosi jelentést. A Társaság 2011. évi pénzforgalma a következőképpen alakult:

Bevételek:

2 908 900 Ft

2010. évi maradvány:

7 000 Ft

MTA-támogatás:

745 000 Ft

SZJA 1% felajánlásából:

(még nem kaptuk meg, tavaly 319 475 Ft volt)

Tagdíj:	544 000 Ft (178 főtől)
Pártolói tagdíj	40 000 Ft
Kiadvány-értékesítés:	172 900 Ft
Egyéb (pályázatok stb.):	1 400 000 Ft

Kiadások: 2 926 500 Ft

Személyi kiadások:	1 690 000 Ft
Főfoglalkozású bére (br. 70.000 Ft):	840 000 Ft
Szerkesztői, egyéb díjak:	850 000 Ft
Kifizetéseket terhelő járulékok:	297 400 Ft
Készletbeszerzés:	72 100 Ft
Egyéb dologi kiadás:	867 000 Ft
Bérleti díj:	120 000 Ft
Postaköltség:	95 450 Ft
Banki költség:	125 750 Ft
Egyéb (tárhelyköltség, javítás, versenyszervezés)	525 800 Ft

A Társaság ez évi kiadásai, ha nem is nagymértékben, de meghaladták a bevételeket. Ugyanakkor a személyi jövedelemadó 1%-ából befolyt összeg még nem érkezett meg a Társaság számlájára, ez tavaly 320 ezer Ft volt. Az akadémiai támogatás 20%-os csökkenése (kb. 150 ezer Ft), a pályázati lehetőségek, a felajánlott támogatások beszűkülése, az utólagos pályázati finanszírozás bevezetése, a mérsékelt tagdíjfizetési hajlam és a megnövekvő kiadások az előidézői ennek a helyzetnek.

4. A pénztárosi jelentést a közgyűlés egyhangúlag elfogadta. Ezt követően Gerstner Károly felolvasta a Társaság 2012-re szóló pénzügyi tervét. A Társaság visszafogott kiadást tervez 2012-re is, ennek oka az anyagi források beszűkülése. A pénzügyi tervet a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

5. Kiss Jenő elnök megköszönte a beszámolókat és megnyitotta az utolsó napirendi pontot, a társasági díjak, kitüntetések átadását. Elmondta, hogy idén a Társaság öt emlékérmét, illetve díjat ítél oda a kiküldött bizottságok javaslata alapján. Ezeket méltató szavak kíséretében adta át a kitüntetetteknek (illetőleg képviselőjüknek). A Révai-emlékérmét Kiefer Ferenc, a Bárczi-emlékérmét A. Molnár Ferenc, a Kosztolányi-díjat Gáspári László, a Gombocz-emlékérmét Slíz Mariann, a Csúry-emlékérmét Mazurka Károly kapta. Ezen kívül elnökünk javaslatot tett egy ünnepélyes elismerő oklevél kiállítására és elküldésére Bösze Péter professzor úr részére, aki a Magyar Orvosi Nyelv című folyóirat alapító főszerkesztőjeként nagy érdemeket szerzett a magyar nyelv ápolása és a szaknyelv kutatás terén. A javaslatot a közgyűlés egyhangúlag támogatta.

6. Kiss Jenő elnök gratulált a díjazottaknak, és kellemes ünnepeket kívánva berekesztette a közgyűlést.

Összeállította: JUHÁSZ DEZSŐ